

“OKULUN MİKROPOLİTİĞİ” KİTABI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME Gözde Çeven¹

ÖZET

Okul içi aktörler ulusal bir eğitim politikasını rekabet ve/ya iş birliği temelinde hem bireysel hem örgütsel maksimum fayda gözeterek esnek bir şekilde yorumlama ve uygulama yoluna gitme eğiliminde olduklarından uygulamaların geniş bir skalasını konu alan mikropolitikalar son yıllarda eğitim alanındaki uygulayıcıların ve araştırmacıların ilgisini çekmeye başlamıştır. Bu yazıda mercek altına alınan *Okulun Mikropolitikası* kitabı da böyle bir sürecin ürünü olarak görülme açısından incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Mikropolitika, okul, eğitim, politika, eğitim liderliği*

AN EVALUATION OF THE BOOK “THE SCHOOL'S MICROPOLITICS”

ABSTRACT

In school, actors tend to flexibly interpret and implement the national education policy on the basis of competition and/or cooperation considering both individual and organizational maximum benefits. Micropolitics, which covers a wide scale of in-school practices, has started to attract the attention of practitioners and researchers in the field of education in recent years. The book *Micropolitics of the School*, which is examined in this article, also fills an important need in terms of understanding the process in question.

Keywords: *Micropolitics, school, education, policy, educational leadership*

Eleştirel İnceleme Critical Review

Künye:

Kitabın Adı

Okulun Mikropolitikası

Yazarlar

Ayşen BAKIOĞLU, Ayfer BUDAK,

Mithat KORUMAZ

ISBN

978-625-402-379-8

Baskı Yılı

2020

Baskı Yeri

Ankara

Yayınevi

Nobel Akademik Yayıncılık

Sayfa Sayısı

184 sayfa

Fiyatı

31 TL (Karton Kapak)

E-ISBN Numarası

978-625-406-718-1

Başvuru/Submitted

20 Ekim/Oct 2021

Kabul/Accepted

21 Ekim/Oct 2021

Yayın/Published

2 Kasım/Nov 2021

Atf/Cite: Çeven, G. (2021). “Okulun Mikropolitikası” kitabı üzerine bir değerlendirme. *Alanyazın-CRES Journal*, 2(2). 91-95.

<http://dx.doi.org/10.22596/cresjournal.0202.91.95>

¹ cevengozde@gmail.com, ORCID:0000-0003-0191-5061

GİRİŞ

Mikropolitika; bir örgüt ya da kurum içinde alınacak kararlar üzerinde etki sahibi olabilmek, bu kararların sonucunda gerçekleşen eylemlerden elde edilen kazanımlardan daha büyük bir pay alabilmek ve en nihayetinde güç kaynaklarını kontrol edebilmek adına bilinçli olarak yapılan ve yapılmayan her türlü faaliyeti kapsamaktadır. Eğitim kurumlarının nüvesi olan okullar dinamik ve değişken doğasıyla mikropolitikalara elverişli bir atmosfer sağlamaktadır. Yeni Kamu Yönetimi anlayışının etkisiyle en merkezîyetçi eğitim sistemlerinde bile okulların özerkleşme ve yerleşme adımlarına giderek artan bir biçimde kapı aralandığı bilinmektedir (OECD,2020). Bu nedenle okul içi aktörler ulusal bir eğitim politikasını rekabet ve/ya iş birliği temelinde hem bireysel hem örgütsel maksimum fayda gözeterek esnek bir şekilde yorumlama ve uygulama yoluna gitmektedir. Bu yorumlama ve uygulamaların geniş bir skalasını konu alan mikropolitikalar son yıllarda eğitim alanındaki uygulayıcıların ve araştırmacıların ilgisini çekmeye başlamıştır. Bu yazıda mercek altına alınan Okulun Mikropolitigi kitabı da böyle bir sürecin ürünü olarak görülebilir. Okullarda mikropolitikanın analizini temel alan bu kapsamlı çalışma üç yazarın emeğinin birleşimi sonucunda ortaya çıkmıştır. Kitabın baş yazarı Marmara Üniversitesi Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı Profesörü olan Ayşen Bakioğlu Nottingham ve İstanbul Üniversiteleri’nde olmak üzere çift doktora derecesine sahip çok sayıda yayını ile Türkiye’de eğitim yönetimi, liderliği ve politikaları literatürünün şekillenmesine katkısı büyük üretken bir akademisyendir. Özellikle eğitim politikaları alanında güncel olanın nabzını iyi tutan Prof. Dr. Bakioğlu karşılaştırmalı eğitim politikaları, akreditasyon ve öğretmenlerin kariyer evreleri gibi konulardan sonra ortak yazar olan iki öğrencisiyle birlikte okulun mikropolitigi konusunu ilk defa kitap haline getiren isim olmuştur. Kitabın ortak yazarı Ayfer Budak ise Prof. Dr. Bakioğlu’nun danışmanlığında Okul Yöneticilerinin Kullandıkları Mikro Politik Stratejiler Üzerine Öğretmen Görüşleri isimli yüksek lisans tez çalışmasıyla söz konusu kitabın omurgasını oluşturduğunu ifade etmek yanlış olmayacaktır. Kitabın bir diğer ortak yazarı Dr. Öğr. Üyesi Mithat Korumaz ise yine Prof. Dr. Ayşen Bakioğlu danışmanlığında Eğitim Politikası Süreçlerinde Eğitim Yöneticilerinin Rollerinin İncelenmesi isimli doktora tezinin yazarıdır. Prof. Dr. Bakioğlu ile editörlüğünü paylaştığı Eğitim Politikaları: Kuramlar, Göstergeler, Etkiler ve Uygulamalar kitabı eğitim bilimleri fakültelerinde okutulan bir referans kitabı özelliği taşımaktadır. Bu anlamda

yazarların okul ortamında gerçekleşen mikropolitikaları konu alan bir kitapta birleşmeleri ortak akademik ilgi alanındaki uzmanlığın birikimi sonucunda oluştuğu anlaşılmaktadır. Okulun Mikropolitigi kitabı mikropolitika kavramının okul bağlamında yansımalarını teorik ve ampirik bir çerçevede içinde sunmaktadır. Prof. Dr. Ayşen Bakioğlu, kitabın ön sözünde ihmal edildiğini düşündüğü okul içi mikropolitikaları gün yüzüne çıkarılmasını eğitim alanındaki reform ve değişim çabalarının hedefine ulaşmasına katkı sağlamayı amaçladıklarını ifade etmektedir. İçindekiler bölümündeki başlık ve alt başlıklar incelendiğinde kitabın okuyucuya mikropolitika kavramının anlamına, yönetim bilimindeki yerine, eğitim alanıyla ilişkisine, liderlik, güç, çatışma ve değişim fenomenleriyle kesiştiği ve ayrıştığı noktalara dair doyurucu bir içerik vaat ettiği izlenimi uyandırmaktadır.

Kitabın ilk bölümü; mikropolitika ve eğitim ilişkisini, politik yönetim modelini, mikropolitik teknikler ve süreçleri konu almaktadır. Bu bölüm mikropolitikaların eğitim örgütlerinde bir rekabet ve çatışma unsuru olduğu kadar iş birliği sağlama ve koalisyon kurmada da etkin rol oynadığını vurgulamaktadır. İkinci bölüm; mikro politika kavramına yoğunlaşmakta, yönetsel bir terim olarak kavramın ayrıntılarını kaleme almakta ve mikro politika alanı olarak okulu gözden geçirmektedir. Bu bölümün başında mikropolitika kavramı Oxford Terim Sözlüğü (2018) referans alınarak “küçük veya yerel ölçekte politika; özellikle, toplumun bütünden ziyade, göreceli olarak küçük bir sosyal grubun, sınırlı bir davranış yönünün etkileşimlerinden doğan politik ilkelerin veya konuların incelenmesi” şeklinde tanımlandıktan sonra farklı kaynaklardan kavramın çeşitli tanımlarına yer verilmektedir. Ek olarak mikropolitik gücün resmi güçten farklı olduğu vurgulanarak yerleşmenin ağırlık kazandığı eğitim sistemlerindeki okullarda mikropolitikaların sosyal bir güç kaynağını temsil ettiği ifade edilmektedir. Yazarlara göre bu durum okulların öğrenen örgüt olma potansiyeli taşıdığı argümanını desteklemektedir. Üçüncü bölüm ise okul bağlamında mikropolitika, güç, liderlik ve çatışma ilişkisini analiz etmektedir. Ek olarak çeşitli eğitim liderliği yaklaşımlarını sunmakta ve bu yaklaşımların farklı oranlarda yönetime ve karara katılıma izin verdiği noktasına vurgu yapmaktadır. Ayrıca alanyazındaki farklı güç türleri ve çatışma stratejileri kavramsallaştırmalarından yararlanarak mikropolitika ile ilişkisi detaylandırılmaktadır. Okul yöneticilerinin kendi okul kültürlerine uygun güç türleri ve çatışma stratejilerini belirleyip

mikropolitik stratejilerle bir bütün halinde uygulamaya koymaları önerilmektedir. Politik beceriye sahip olmanın örgüt içi amaçları gerçekleştirmede önemli role sahip olduğunun altı da çizilmektedir. Dördüncü bölüm değişimin mikropolitikalarını, okullarda değişimin mikropolitliğini, kültür türleri modelini ve okulun mikropolitliğini masaya yatırmaktadır. Bu bölüm farklı düzeylerde ve biçimlerde okul kültürünün, okulun mikropolitliğinin oluşumunu sağlayan değişkenlerden biri olduğuna ve okulun mikropolitliğine ilişkin anlatım ve analizlerde okulun kültürünün de mutlaka göz önünde bulundurulması gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Ayrıca kitabın son bölümü olan beşinci bölüm; uygulama örnekleri, sahadan elde edilen ampirik veriler ışığında müdürler, öğretmenler, öğrenciler ve velilerin okul ortamında başvurduğu mikropolitika stratejilerine yer vermektedir. Bu bölüm ile yazarlar tarafından eğitim alanında salt teorik açıdan ele alınan bir mikropolitika çalışmasının yeterli olmayacağı düşüncesi temel alındığı ve somut örneklerle okuyucunun zihninde kavramın netleşmesinin hedeflendiği anlaşılmaktadır.

Okullarda mikropolitika örüntülerini temel alan çalışmada mikropolitika kavramının ilişkili olduğu öne sürülen liderlik, güç, çatışma ve değişim gibi konulara geniş yer verilmesi konunun kavranabilmesi için zengin bir içerik sunmakla birlikte okuyucunun dikkatinin kitabın odak noktasından uzaklaşma riskini de beraberinde getirmektedir. Bu durumun kök nedeni olarak mikropolitika kavramının teorik çerçevesinin sınırlarının henüz yeterince çizilememiş olması olabilir. Öte yandan kitabın ikinci, üçüncü ve dördüncü bölümlerinde kavramın liderlik kuramları, güç kaynakları, çatışma stilleri ve reformsal düzenlemelerle iç içe geçmiş çok bileşenli bir doğaya sahip olduğuna dikkat çekilmektedir. Bu durum mikropolitika konusunu ilişkili olduğu liderlik, güç, çatışma ve kültür gibi olgulardan izole bir biçimde kavramsallaştırmanın zorluğuna işaret etmektedir. Buna ek olarak kitabın dili genel olarak sade ve anlaşılır olmakla birlikte bazı uzun cümlelerin akıcılığı olumsuz yönde etkilediğini söylemek mümkündür. Kitabın en güçlü yönlerinden biri başvurulan kaynak çeşitliliği olduğu ifade edilebilir. Hemen her bölümde ele alınan konular yoğun bir okuma süreci sonucunda şekillendiği ve kaleme alındığı açıkça anlaşılmaktadır. Genelde mikropolitika kavramının ve özelde kavramın eğitim alanına yansımalarının Türkiye’de yeterli düzeyde çalışmadığı bilinmektedir. Bu nedenle kitapta atf

yapılan kaynakların çoğunluğunun batı alanyazınına ait olması tabii bir durum olarak görülebilir. Öte yandan kitapta okul içi politikaların oluşumuna ve eğitim paydaşlarının okul içi politikalara dair reaksiyonlarına yönelik ulusal alanyazından da çeşitli kaynaklara başvurulduğu görülmektedir.

Mikropolitika kavramının eğitim alanına tezahürüne yönelik yurtdışı alanyazında kitap, makale vb. yayınlar geniş bir hacme sahiptir (Björk, 2018; Blase, 1988; Chen, 2003; Hoyle, 1982; Colman, 2020). Buna karşılık yurtiçinde kavramı merkeze alan çalışmalar sıklıkla kâr amacı taşıyan örgütlerde örgüt içi politik taktikler başlığı altında incelenmektedir (Ertekin & Yurtsever-Ertekin, 2003; Karadal, 2008; Mohan-Bursalı, 2008). Yakın zamanlı iki lisansüstü tez çalışmasında kavramın yüksek öğretim bağlamında ele alındığı görülmektedir. Bu çalışmaların ilkinde (Kaya, 2014) öğretim elemanlarının politik davranışları üzerine yoğunlaşmıştır. İkincisinde (Turabik, 2019) ise öğretim üyelerinin örgüt içi politik taktikleri ile örgütsel demokrasi arasındaki ilişkinin mercek altına alınmıştır. Ayrıca yükseköğretim bağlamına uyarlanmış politik taktikler ölçek geliştirme çalışması da yerli alanyazındaki mikropolitika çalışmalarına katkı sağlamaktadır (Erol, 2019). İlk ve orta öğretim kademelerinde yapılan ilgili çalışmalarda ise okul müdürünün liderlik yönelimi (Özdemir, 2018), çatışma yönetimi stratejileri (Kaymak & Kara, 2016), öğretmenlerin okul içi politik davranış, beceri ve taktiklerinin analiz edildiği anlaşılmaktadır (Altınmakas Semizler, 2021; Odabaşı, 2020; Yıldıztaşı, 2017). Öte yandan yerli alanyazında bu zamana kadar konuyu enine boyuna analiz eden bir kitap çalışmasına rastlanılmamaktadır. Buna bağlı olarak Okulun Mikropolitliği’nin okul içi mikropolitikaları farklı boyutlarıyla odağına alan Türkiye’deki ilk kitap olma özelliğini taşıdığını söylemek mümkündür. Kitap bu özelliğiyle alanda önemli bir boşluğu dolduruyor görünmektedir. Dinamik ve değişken doğası güçlü eğitim örgütleri olan okullarda makropolitikaların orta ve alt düzey (street-level) yönetici ve çalışanlar tarafından harfi harfine uygulanmadığı ve/ya uygulanmadığı çeşitli araştırmalar tarafından ortaya konulan bir sonuçtur (Bakioğlu & Korumaz, 2020, Fixsen ve diğ., 2005). Aynı üst politika metninin ya da ulusal eğitim reformunun farklı bölgelerde farklı yansımalara sahip olduğu da ampirik verilerle doğrulanan bir gerçektir (Fuhrman & Elmore, 1990; Honig, 2006). Ancak aynı bölgede farklı okullarda olup biten ve her bir okulun kendine özgü

doğasını oluşturan mikropolitikalar alanyazında çoğu zaman görmezden gelinmiş ya da ihmal edilmiş bir konu olarak kalmıştır.

Merkeziyetçi eğitim sistemlerinde politikaların belirlenmesi ve kararların alınması merkez teşkilatın yetkisi altındadır. Yerel birimler ise merkez teşkilatta alınmış olan kararları bürokratik bir çerçeve içinde uygulama sorumluluğunu taşımaktadır (Karataş, 2013). Türk eğitim sistemi de merkeziyetçi bir eğitim anlayışına sahiptir. Türkiye'deki eğitim ve okul yönetimi deneyim ve kuralları göz önünde bulundurulduğunda bu kitabın yerel uygulama ve beklentilere yanıt vermekte bir adım olduğunu ifade etmek mümkündür. Yazarlar yukarıdan aşağıya (top-down) geliştirilen eğitim reformlarının sistemin kılcal damarları olan okullarda yeteri düzeyde anlaşılabilirliği ve uygulamaya koyulabilirliği için mikropolitika gerçeğinin es geçilmemesi gerektiğini vurgulamaktadırlar.

SONUÇ

Okulun Mikropolitikası kitabı konuyu liderlik türleri, güç kaynakları, çatışma stratejileri, kültür türleri, değişim boyutuyla ve sahadaki uygulama örnekleriyle detaylı bir şekilde masaya yatırarak alanyazındaki önemli bir boşluğu tamamlamada oldukça başarılı görünmektedir. Böylece bu yönüyle alanda araştırma yapmak isteyenler için öncü ve önemli bir başucu kaynağı olma potansiyeli taşımaktadır. Alanın karar verici ve uygulayıcıları olan eğitim yöneticileri, okul yöneticileri ve öğretmenler için ise bu kitap günlük iş yaşamında karşılaşılan mikropolitik strateji ve tekniklere yönelik farkındalık kazanma ve örgüt içi ilişkileri okulun mikropolitikası bağlamında eleştirel bir yaklaşımla ele alma noktasında değerli bir kaynak olma özelliğine sahiptir.

KAYNAKÇA

- Altınmakas Semizler, N. (2021). Okul İçi Politik Taktikler ile Öğretmenlerin Okul Akademik İyimserlik Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- Bakioğlu, K. & Korumaz, M. (Ed.) (2020). Eğitim Politikaları: Kuramlar, Yöntemler, Göstergeler, Etkiler ve Uygulamalar. Nobel Yayıncılık
- Björk, L.G. (2018). Leadership and the micropolitics of school district decentralization in the United States. *International Journal of Management and Applied Science*, 4(7), 18-22.
- Blase, J. J. (1988). The teachers' political orientation vis-a-vis the principal: the micropolitics of the school, *The Politics of Reforming School Administration* Edited by Jane Hannaway and Robert Crowson, The

1988 Yearbook of the Politics of Education Association

- Chen, H. (2003). School-based management: the micro-political interactions among the headteacher, directors, teachers and parents, *Education Line*, Paper presented at the British Educational Research Association Annual Conference, Heriot-Watt University, Edinburgh, 11-13 September 2003.
- Colman, A. (2020) School leadership, school inspection and the micropolitics of compliance and resistance: examining the hyper-enactment of policy in an area of deprivation. *Educational Management Administration, Leadership* (In press).
- Erol, E. (2019). Politik taktikler ölçeği-Üniversite/fakülte versiyonunun geliştirilmesi (Development of political tactics scale-University/faculty version). *Turkish Studies Educational Sciences*, 14(3), 531-563
- Ertekin, Y. & Yurtsever-Ertekin, G. (2003). Örgütsel politika ve taktikler (1. baskı). Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü.
- Fixsen, D. L., Naoom, S. F., Blase, K. A., Friedman, R. M. & Wallace, F. (2005). *Implementation research: A synthesis of the literature*. Tampa, FL: University of South Florida, Louis de la Parte Florida Mental Health Institute, The National Implementation Research Network (FMHI Publication #231).
- Fuhrman, S. H. & Elmore, R. F. (1990). Understanding local control in the wake of state education reform. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 12(1), 82-96. doi:10.3102/01623737012001082.
- Honig, M. I. (2006). *New Directions in Education Policy Implementation: Confronting Complexity*. State University of New York Press.
- Hoyle, E. (1982). Micropolitics of educational organisations. *Educational Management, Administration*, 10(2), 87-98.
- Karadal, H. (2008) Organizasyonlarda politik davranışlar ve taktikler. İçinde M. Özdevecioğlu & H. Karadal (Ed.), *Örgütsel davranışta seçme konular: organizasyonların karanlık yönleri ve verimlilik azaltıcı davranışlar*. Ankara: İlke Yayınevi
- Karataş, İ. H. (2013). Türk Eğitim Sisteminde Sivil Toplum Kuruluşlarının Konumları ve İşlevlerine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri. *Milli Eğitim*, 43(198), 196-218.
- Kaya, Ç. (2014). Eğitim fakültesi öğretim elemanlarının kullandığı politik taktikler, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi /Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla
- Kaymak, M. & Keskinliç Kara, S. (2016). Okul yöneticilerinin iletişim becerileri ile çatışmayı yönetme stratejileri arasındaki ilişki, *Yalova Sosyal Bilimler* 349-364
- Mohan Bursalı, Y. (2008). Örgütsel politikanın işleyişi: Örgütsel politika algısı ve politik davranış arasındaki ilişkiler (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İzmir
- Odabaşı, S. (2020). Okul yöneticilerinin kullandıkları güç kaynakları ile öğretmenlerin sergiledikleri politik davranışlar arasındaki ilişki (Yayımlanmamış

Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli

Oxford Sözlüğü (2018). Micropolitics. <https://en.oxforddictionaries.com/definition/micropolitics>

Özdemir, M. (2018). Liderlik yönelimi ve politik beceri arasındaki ilişkinin okul müdürlerinin görüşlerine göre incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 19(1), 116-134. doi:10.12984/egeefd.347616

Turabik, T. (2019). Yükseköğretim örgütlerinde örgütsel demokrasi ile politik davranışlar arasındaki ilişki. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Yıldıztaşı, M. B. (2017). Politik beceri ile örgütsel tükenmişlik ilişkisinin ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre incelenmesi (Yalova İli Örneği), Hacettepe Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Ankara